

DELAJSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 98.

Sobota, 9. decembra 1933.

Leto VIII.

Prvo zasedanje novo-izvoljene skupščine Delavske zbornice

V nedeljo, dne 10. t. m., se bo vršila prva seja novoizvoljene skupščine Delavske zbornice v Ljubljani.

Na dnevnem redu so: konstituiranje skupščine, poročilo o aktualnih socijalnopolitičnih nalogah zbornice, volitev upravnega in nadzornega odbora, volitev tajnika, sklepanje o računskem zaključku za l. 1932/33 itd.

Skupščina se bo pričela ob 9. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani.

Nezaposlenost mladine in nevarnost zanj

Nezaposlenost je ostudno zlo. Pomislimo. Mlad človek stopi v življenje z vsemi nadami in iluzijami. Meni, da bo odslej zavzemal važno mesto. Toda kljub njegovim naporom in brigi staršev ni nikjer v produktivnem procesu niti prostorskega zanj. Odvisen je od preskrbe pri starših ali sorodnikih. Tudi, če je mladi človek iztaknil učno mesto, ni nič, ko konča svojo učno dobo. Prav takrat, ko bi se rad izpopolnil v svojem poklicu, mora ostati brez dela na cesti. Kaj bo s kvalitetnimi delavci pozneje. Toda iz teh razmer nastaja neposredna nevarnost: ti nezaposleni mladi ljudje ustvarjajo v več deželah gonilno silo političnega preobrata.

Mednarodni urad dela je zbiral podatke o nezaposlenosti mladine. Nezaposlene mladine do 25. leta je na Danskem 36.000, na Švedskem 59.000, v Veliki Britaniji 144.000, na Norveškem 20.000 in v Nemčiji se je ugotovilo sredi leta 1932 celo 1.360.000 moških in 400.000 ženskih nezaposlenih v starosti do 25. leta.

To je samo nekaj, toda učinkovitih primerov. Velika nezaposlenost mladostnih delavcev v Nemčiji pojasnjuje, kako velik pritok iz vrst mladostnih delavcev so morali imeti fašisti z ozirom na svoje zapeljive obljube. Kaj bi bilo treba ukreniti, da se to zlo prepreči? Zaposlitvena politika se mora v svojem programu ozirati predvsem na mladino. Poleg tega pa se mora storiti vse, da se jim vzame občutek dolgočasje ter da so nepotrebni. Prostovoljno delo uvajajo skoraj povsod. Na Danskem nadzira to delo komisija, ki je sestavljena iz zastopnikov delavskih strokovnih organizacij, zastopnikov delodajalcev in članov parlamenta. Razen tega je vlada dovolila tri milijone kron strokovnim organizacijam, občinskim zvezam itd., da zaposlujejo in vzgajajo te delavce. Podobne akcije so bile uvedene v Belgiji, Avstriji, Veliki Britaniji, Italiji, Novi Zelandiji, Norveški in v Švici.

Grozi vsekakor nevarnost. Naj bo ta nevarnost kjerkoli in kakršnakoli, morajo strokovne organizacije povzeti inicijativo. Lenoba se bo usodno maščevala. Zato: Skrbite za mladino, ne bojte se nobenih sredstev.

Molitev pred poukom in po pouku v šoli, ki je bila ob prevratu odpravljena, je avstrijska vlada sedaj zopet uvedla. Proti temu so pa odločno nastopile učiteljske organizacije, ki bodo novo naredbo bojkotirale.

Za priznanje Sovjetske Rusije

Zgodovina uči.

Ko je pred skoro eninpol stoletja izbruhnila zmagonosna francoska revolucija, so se dvignile proti njej sile starega, fevdalnega sveta. Revolucijonarna in republikanska Francija ne samo, da ni bila priznana, ampak so proti njej vodili tudi vojne. Njo so smatrali kot rušiteljico mira in požigalko, ki v od pamtiveka postoječe družabne odnose vnaša nedisciplino, nered in nesrečo.

Nezaupanje in vseobči odpor absolutističnega sveta proti veliki francoski revoluciji odgovarja nekako razpoloženju, ki je zavladalo, ko je koro trinajst desetletij kasneje izbruhla velika ruska revolucija.

Francoska revolucija je naskočila fevdalno posest in je stremela za tem, da z agrarno reformo ustvari gospodarsko demokracijo, »enakopravnost« na podlagi male posesti za vse sodržavljane. Medtem ko je ruska revolucija naskočila zasebno lastnino sploh in krenila po poti, kjer je treba orati šele ledino. Problemi ruske revolucije predstavljajo posebna vprašanja, o katerih je možno razgovarjati.

Res pa je, da je tako ruska, kakor nekdanja francoska revolucija trčila na odpor inozemstva, ki jih ni hotelo priznati.

Kakor francoska, tako je tudi ruska revolucija v prvih dneh svojega velikega zanosa, nasičena revolucijonarnih parol, želela, da požene val revolucije preko vseh meja in po celem svetu. Eni so pridigali »svobodo, bratstvo in enakost«, drugi uničenje zasebne lastnine. Ena kakor druga revolucija so morale nositi posledice parol, s katerimi so operirale. Prvo, kar je bilo, so bili oboroženi spopadi na mejah, nazadnje pa odrekovanje »priznanja«.

Od svojega prvotnega agresivnega (napadalnega) zadržanja v zunanji politiki, je ruska revolucija prešla na Nep, pozneje na prvo petletko in nazadnje na drugo petletko, ki predstavlja načrt za njeno notranjo izgradnjo. Odkar se je vrgla na izgradnjo svojega notranjega gospodarskega programa, Sovjetska Rusija ne samo, da ne vodi nobene napadalne zunanje politi-

ke, poskuša baš nasprotno, da s kapitalističnimi državami stvari kar najpristrčneje i gospodarske i diplomatske odnose.

Njena zunanja politika od pred nekoliko leti in njena zunanja politika danes predstavljata dve skrajnosti. Pred tem je Sovjetska Rusija stala na čelu revizionističnih stremeljenj in je podpirala nezadovoljstvo vseh onih, ki so izšli iz svetovne vojne kakorkoli nezadovoljni.

Sedaj je na čelo revizionistične kampanje stopila hitlerjevska Nemčija zaeno s fašistično Italijo. Medtem ko Sovjetska Rusija stoji odločno na strani tistih, ki se bore proti stremeljenjem hitlerjevske Nemčije.

Ob priliki mednarodne gospodarske konference v Londonu, je Sovjetska Rusija po svojem komisarju za zunanje zadeve, Litvinovu, sklenila celo vrsto nenapadalnih paktov. Tak nenapadalni pakt je bil sklenjen tudi z Malo antanto. Po londonskih paktih — katerim so predhodili pakti, sklenjeni s Poljsko, Rumunijo, Francijo in drugimi državami, je te dni sklenila Sovjetska Rusija prijateljski aranžman tudi z Zedinjenimi državami Severne Amerike. In znano je tudi, da se tudi fašistična Italija trudi, kako bi uredila svoje odnose s Sovjeti, da bi ne bila zadnja.

Mnenja smo, da je urediti tudi diplomatske odnose med našo državo in Sovjetsko Rusijo. Ako imamo urejene diplomatske odnose s fašistično Italijo, hitlerjevske Nemčije, plemenitaško Madžarsko, Dollfussovo Avstrijo — potem pač ni razloga, da bi se ne uredili diplomatski in gospodarski odnosi s Sovjetsko Rusijo.

Staro pravilo — da se nima nihče pravice mešati v zadeve v tuji hiši — ki velja za ves svet, da vsaka država sama urejuje svoje notranje odnose, kakor najbolje ve in zna, mora veljati tudi v odnosih s Sovjetsko Rusijo. Nepriznavati Sovjetsko Rusijo pomeni nepriznavanje načela o nevmešavanju v tuje zadeve, ali z drugimi besedami, priznavanje pravice vsakemu, da se meša v naše notranje zadeve.

Dollfussova diktatura se maje

Katoliška cerkev na umiku. Strah pred posledicami.

Na predlog dunajskega nadškofa dr. Innitzerja so avstrijski škofje na svoji konferenci sklenili, da naj se vsi duhovniki umaknejo iz političnega življenja in odložijo svoje mandate v parlamentarnih in občinskih zastopih.

V zadnjem času postaja vedno

bolj očitno, da kancler dr. Dollfuss ne bo uspel, zato se je cerkev pričela bati posledic, ker se je tako očitno angažirala za diktaturo. Da bi ne trpel prestiž cerkve, je cerkvena gosposka ukazala umik. Podgane prve zapuščajo ladjo, kadar je v nevarnosti.

Henderson v Parizu

Na delu za razorožitev.

Henderson se je ustavil v Parizu ter obiskal francoskega zunanjega ministra Pavla Boncourja, grškega državnika Politisa, ruskega poslanika Dvoglevskega in španskega poslanika. Tem osebam je poročal o poteku komisijskih sej, zlasti pa opozoril na osebe, ki se resno trudijo, da bi razorožitvena konferenca uspela.

Litvinov ne mara

Ruski komisar za zunanje zadeve je v Rimu povedal Mussoliniju, da ga nič kaj ne veseli vstop v Zvezo štirih velesil ter se kratko zblizati z Nemčijo. Litvinov obično sicer tudi Berlin, vendar predvsem v informacijske svrhe. Mussolini bi zlasti tudi rad dosegl, da se za Italijo odpru Dardanele (morska ožina pri Carigradu), ki so že od nekdaj važen problem evropskih velesil.

Sodrug! December je mesec agitacije za naš list!

Si že storil svojo proletarsko dolžnost? Koliko naročnikov si pridobil?

In Amerika?

(Pojasnila k Rooseveltovi diktaturi.)

Mednarodni urad dela poroča:

Zedinjene države Severne Amerike, »dežela nemogočih stvari«, so imele takorekoč prenegel gospodarski razvoj. Kakor po drugih državah, se pojavlja tudi v Ameriki kot posledica vojne in zrahlanega mednarodnega gospodarstva gospodarska kriza, ki je ta razvoj ustavila. V dobi neprestano naraščajoče prosperitete so blagoslov tega stanja uživali v Ameriki skoraj vsi stanovi. Zato tudi niso čutili potrebe po ustanovi socialnih institucij, kakršne so bile že zdavnaj prej ustanovljene v Nemčiji in v Veliki Britaniji. Ker v Ameriki takih socialnih ustanov ni bilo, je povzročila gospodarska kriza prav posebno težke socialne razmere.

Od nastopa vlade predsednika Roosevelta se je pričela namesto politike čakanja na slučajni razvoj, velikopotezna načrtna politika urejevanja socialnih in gospodarskih razmer. Zakaj že za predsedstva Hooverja so razmere v Zedinjenih državah znanstveno raziskovali ter so sedaj takratne ugotovitve objavili v »Internationale Rundschau«, kjer o njih obširno razpravljajo. Te raziskave jasno kažejo, v kakšni smeri žele, da se giblje socialna in gospodarska politika Zedinjenih držav. Odbor, ki ga je bil imenoval Hoover, je štel 50 znanstvenikov in gospodarskih voditeljev. Imel je nalogo, da dožene temeljna dejstva in jih obrazloži, po katerih so se vršile socialne izpremembe od početka tega stoletja, v svrhu ugotovitve, kje so nastali socialni problemi ali bodo nastali v bodoče. Veliki pomen tega znanstvenega dela je razviden za praktično politiko tudi, ker se nahajajo v njem obenem predlogi glede strožje oblike vlade.

Kot jedro težkoč, ki jih ima Amerika, navaja to delo naslednja štiri, moderni svet označujejo dejstva:

1. Stalno naraščanje števila iznajdb in odkritij povzroča v različnih življenjskih panogah nove probleme.

2. Socialne gonilne sile niso istosmerne, zaradičesar ne morejo nastajati harmonični odnosi.

3. Sestavni deli gospodarske in socialne organizacije se izpreminjajo v neenakem ritmu. Odtod prihaja na primer, da se dotok kredita ne ujema s produkcijo in možnost izdelovanja blaga hitreje narašča kakor možnost pokupa oziroma konsumiranja blaga. Dalje se širi delovni trg bolj počasi kakor izboljšavanje produkcijskih strojev. Prekomorski promet se izpreminja hitreje kakor nova ureditev mednarodnih odnosov. Tovarna odzame delo domačemu gospodarstvu prej, preden se utegne to preurediti na nove razmere. Razentega se pojavlja obenem s tehničnim napredkom nazadovanje naravnega prirastka prebivalstva.

4. Na produkcijo in trgovino vpliva tudi to, da so razdalje s hitrejšimi modernimi prometnimi sredstvi skrajšane. Produkcija in konsum nista več razpoložljiva za rodino ali občino v vidnem območju, marveč sta zamrežena v nerazrešljivi meri, ki se razpenja po vsej deželi in zadeva vse razrede prebivalstva. Zaraditega je potrebna centralizacija socialnega življenja, politike in mednarodnih odnosov.

Raziskovalni odbor je proti tem temeljnim dejstvom, ki so povzročila slabe razmere v produkciji in razdelitvi blaga, predlagal vrsto nasvetov, od katerih naj bi se nekateri izvršili takoj, da se odpravijo najnujnejši nedostatk, drugi predlogi pa bi bili za podlago, da se dežela trajno opomore.

Takoj se mora izvesti skrajšanje delovnega časa; z uvedbo šesturnega delovnega dneva ob petdnevnem delovnem tednu se da znatno nadomestiti izguba prilike za delo ter delo vsaj deloma bolj enakomerno razdeli kakor doslej. Z nadaljnjim ukrepom, ki se mora takoj izvesti, mora se povečati kupno moč množic. Naraščajoča kupna sila z mezdami množic bi prodajo mnogega blaga povečala in bi zarditega mnogo delavcev dobilo delo. Iz dejstva, da je umrljivost večja med sloji, ki imajo majhne prejemke, kakor med drugimi, sklepa odbor, da mezdni delavci in nameščenci nikakor še ne prejemajo »mezde, ki bi zadoščala za preživljanje«. Z ozirom na ogromno množino naravnih pomožnih virov in visokega razvoja tehnike, gre za to, da se izravna padanje naravnega prirastka prebivalstva s tem, da se dvigne kupna sila ter poveča med množicami uživanje in poraba raznih dobrin. Naraščanje nezaposlenosti in istočasna nesposobnost industrije, je odgovornost, da je za nezaposlenost vsak sam odgovoren, omajala ter priznala potrebo socialnega zavarovanja. Odbor priporoča predvsem uvedbo starostnih rent, ki jih bodo prejemali delavci, ko izgube delo v starosti, ker jih nihče več ne želi sprejeti v delo. Stroški za nezaposlenost naj se enakomerno podeli na delodajalce, zaposlene delavce in javne blagajne, da bo s tem tudi vsak opozorjen, da je treba nezaposlenost pozitivno odpraviti.

V svrhu trajnega izboljšanja gospodarskega stanja odbor seveda ne priporoča toliko posamezne ukrepe, kakor izvajanje novih načel. Izpreminjanje je poseben znak nove dobe. Zato tudi ni mogoče novih vpraševanj reševati s starim naziranjem, ki je slonelo na statistični socialni podlagi. Inicijativa in lastninska pravica mora ostati dalje, toda ker se dve načeli nanašata danes mnogo bolj na življenje drugih kakor prej, je treba nad njih ravnanjem uvesti javno kontrolo. Gre za to, da se ohrani enakost kljub gospodarski neenakosti in svoboda kljub mogočnim socialnim in gospodarskim skupinam. Ena najbolj glavnih nalog je ta, da se zblížajo različni deli socialne zgradbe čimbolj k sporazumu. One faktorje, ki se naglo razvijajo, je treba ovirati v razvoju in druge zopet pospešiti. Narod ne koraka sam naprej s svojimi dinamičnimi silami, marveč

mora ohraniti tudi ravnotežje med posameznimi silami, ki ga gibljejo.

Ameriški raziskovalni odbor je izprevidel, da se ta načela ne bodo dala izvesti, če se ne izpremeni način vlad. Zahteva zato, da si pridobi avtoriteto, da bo zmožna, uspešno poseči v revolucionarne izpremembe socialnega, gospodarskega in znanstvenega življenja. Raziskovalni odbor zaokroži velike socialne probleme Zedinjenih držav v enem vprašanju, kako naj se svoboda, pravičnost in demokracija spričo nakupičenja velikih bogastev

v rokah manjšine razvija ter sklepa svoje poročilo s tehtnim vprašanjem: »Ali naj postanejo možje gospodarstva dejanski oblastniki, ali naj postanejo oblastniki gospodarji, ali pa naj delo in znanost vladajo oni, ki so prej bili oblastniki?«

To je bistvena pojasnitev ameriške kapitalistične diktature. Tudi tam pride v akuten stadij vprašanje: Kdo naj vlada, delo ali kapitalizem. Ekspozé raziskovalnega odbora kaže, da tudi Amerikanci razumejo to vprašanje.

Propad tekstilne industrije v Čehoslovaški

117.000 tekstilnih delavcev brez dela.

Medtem, ko je v Jugoslaviji v tekstilni industriji še z rožami postlano in rastejo vsled tega tekstilne tovarne kakor gobe po dežju, je v Čehoslovaški republiki za to industrijo ravno narobe.

Te dni so se zglasili zastopniki Zveze tekstilnega delavstva Čehoslovaške pri vladi v Pragi ter predložili obsežno spomenico, v kateri so naslikali krizo tekstilne industrije in bedo v rodbinah nezaposlenih delavcev.

Statistika zaposlenosti tekstilnih delavcev v posameznih okrajih je naravnost porazna. Nič manj kot 117.000 tekstilnih delavcev je brez dela.

V zadnjih treh letih je ustavilo delo čez 300 tekstilnih tovarn. Po drugih tovarnah, ki še kolikor toliko diha, pa delajo samo po par dni v tednu, največ 40 ur tedensko, ali pa nekaj tednov stojijo, potem zopet delajo in vnovič ustavijo obrat. Nekoč cvetoči tekstilni okrajji so danes podobni gospodarskim pokopališčem. Včasih pa so bili ti kraji znani po kulturnem in gospodarskem razcvetu.

Tudi mezde so padle. Zaposleni tekstilni delavci živijo, ker delajo le po par dni in zaslužijo tedensko po 64 Kč, t. j. 160 Din in še manjše.

Milijonske podpore nezaposlenim.

Velikanska sreča tega delavstva je še bila, da je bilo strokovno dobro organizirano ter leta in leta v boljših časih plačevalo v podporno blagajno. Na ta način je bilo mogoče, da so strokovne delavske organizacije tekstilnega delavstva v zadnjih treh letih krize izplačale nezaposlenim čez 320 milijonov Kč, t. j. okrog 800 milijonov Din. Kako bi šele delavstvo trpelo in stra-

dalo, če ne bi imelo teh ogromnih prihrankov za podporo v delavskih organizacijah?

Poduk za nas.

Naši tekstilni delavci pa povečini že danes niso boljše plačani kakor češki, ki delajo le po par dni tedensko za nižanje mezde. Zato pa imamo celo emigracijo čsl. tekstilnih fabrikantov pri nas, ker vedo, da se da pri nas še dobro zaslužiti in lahko pri nas še sedaj plačujejo beraške mezde. Ustanavljajo preko potrebe tekstilne tovarne s starimi izranžiranimi stroji in to blazno širjenje tekstilnih podjetij bo samo pospešilo krizo tudi pri nas, ki pa bo potem še bolj strahotna, kot je na Češkem. Sedaj vse dere v mesta, kjer se za silo preživlja za beraške mezde po tekstilnih tovarnah, a ljudem od vsega tega ničesar ne ostane, niti za obleko, in ne za zadostno potrebno prehrano. Jasno, da tak delavec ne more dolgo vzdrževati in da bo kmalu vse bolno. Strokovne organizacije so slabotne, ker se to nezavedno delavstvo niti ne organizira, in tako ne bo ob času krize tekstilnih podjetij, niti milijonov, niti tisočakov za podpore brezposelnih.

Fabrikanti iz CSR in Avstrije in drugod

pa bodo svoje masne dobičke pravočasno in sproti spravljali čez mejo, in čez noč bodo zginiti in nam pustili tukaj svoje potrebe, nič vredne mašine. Ali ne bi bilo pametno, da bi tudi vlada vsa to mizerijo predvidevala in že sedaj skrbela za potrebne preventivne odredbe? Ali se moramo pustiti res že od vsakega tujca tudi pri sedanjih revščini izmoggavati?

Irska v borbi za samostojnost

Protisredstva angleškega imperija.

Irska se že leta in leta bori za svojo neodvisnost. Gibanje je precej podobno fašističnemu, vendar pa uči zgodovina, da so Angleži neverjetno izkoriščali to deželico, ki tudi versko pripada večinoma katoličanstvu in ne anglikanski cerkvi. Po zadnjih vesteh je predsednik »dominijonske« vlade De Valera javil angleški vladi, da bo nadaljeval doseganje politiko do popolne samostojnosti Irske. O zadevi so pred kratkim govorili v angleškem parlamentu. Parlament bo Irski nedvomno predlagal na izbero, da ali razpiše zopet volitve ali pa se kar podvrže suvereniteti angleškega kralja.

Če Irska tega ne bo storila, naj izstopi iz zveze britskih držav, na

kar bo Anglija sklicala konferenco britskega imperija ter odvzela vsem Irce, ki se nahajajo v deželah angleškega imperija državljanstvo ter izgnala iz svojih ozemelj več milijonov Ircev, ki jih naj potem prevzame in prehrani Irska sama.

V teh ukrepih obstoja moč angleškega kapitalističnega imperija. Irce so se že od nekdaj pritoževali zaradi krivic, sedaj jim mogočni gospodar nastavlja mesarski nož na vrat.

Ali si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

Panevropski kongres pozdravlja Loebeja

Na Dunaju se vrši kongres panevropejcev. Gibanje vodi znani propagandist miru Coudenhove-Kalergi.

V otvoritvenem govoru se je predsednik tudi spominjal bivšega predsednika nemškega parlamenta s. Pavla Loebeja ter mu izrekel srčne pozdrave, čeprav se nahaja v ječi nemškega fašizma. Rekel je:

»Naši pozdravi veljajo tudi bivšemu socialnodemokratskemu državnozbornemu predsedniku Pavlu Loebeju, dobremu Evropejcu, ki je danes v zaporu. Ta mož se je v dobi svojega političnega delovanja izkazal kot pravi nemški patrijot in njegovo energično nastopanje za združitev je bilo polno odkritega domovinskega mišljenja.«

Kalergi je povedal dalje, da je povabil še več Nemcev, ki so sodelovali na prejšnjih konferencah, toda sedaj so se opravičili s praznimi izgovori. Nemci niso prišli na konferenco, ker se ta vrši na Dunaju.

Doma in po svetu

Bolgarski kralj Boris in kraljica Ivana posetita v nedeljo, 10. t. m., Beograd, da vrnete obisk našega kralja. V Beogradu, kjer bosta ostala tri dni, jima pripravljajo svečan sprejem.

Val hudega mraza je zagnil ves evropski in severnoazijski kontinent. Pojavil se je nenadoma v noči od nedelje na ponedeljek. V srednji Evropi je dosegel ta zgodnji mraz mestoma 16 stopinj pod ničlo. Nad Črnim morjem divja strahovit orkan, ki je več ladij potopil. V Sibiriji imajo že 50 stopinj mraza in je železniški promet deloma ustavljen.

O poneverbi v Zvezi nabavljališč zadrug v Beogradu razpravlja te dni beograjsko sodišče. Obtožena sta blagajnik Bulić in glavni knjigovodja Marković, ki obtožujeta drug drugega. Skupno je doslej ugotovljenih nad dvesto poneverb.

Dunajska občina najame v Ameriki posojilo. Ker je avstrijska vlada silno obremenila dunajsko občino, namerava občina najeti posojilo v Ameriki (200 milijonov šilingov), da bo mogla nadaljevati svoj stanovanjski in občesocialni program.

Heimwehrovske pomožne zaščitne čete je začela te dni avstrijska vlada na tistem demobilizirati. Po odločnem posegu Winklerjeve kmečke stranke v domačo politiko, je začel vpliv Starhemberga in njegovih Heimwehrov vidno padati.

Nacionalno - socialističnim obrtnikom v Avstriji, katerim je bilo dokazano sodelovanje pri raznih »akcijah«, je vlada odvzela obrtno pravico. Mno-

Tone Maček:

28

Slučaj Kumberger

»Ti si upaš to meni očitati? Veš, da te grem lahko tožiti.«

»Kar pojdi. Tudi jaz sem s Kala doma in vem marsikaj, tudi to, zakaj je morala mati tvojega otroka konec vzeti.«

Staremu, ki ga niso nikjer prav marali, vendar se je povsod vtikal v pogovor in je skušal obešati svojim sobesednikom svoje nauke o verski moral, je pri teh očitkih kar sapo zapiralo, vendar je skušal izvesti vsaj navidezno časten umik.

»Ali slišite? Takile so ti brezverski opraviljivci. Čast kradejo, komur le morejo. Sama zelena nevoščljivost jih je. Še boš klical boga, pa te ne bo maral slišati. Ti brezbožnik! Socialist!« Pri zadnjih besedah se je pa tudi ostalih, ki so doslej brezbržnično poslušali prepri, polastila nejevolja. Več pesti se je grozeče skrčilo in stopili so bližje k staremu fanatiku, ki se je začel plašno odmikati, kar je več glasov zaklicalo doli od vrat:

»Halo! Kreže, Kumše, Lačen! Na red!«

»Saj res. Mi se tu bavimo s to staro klepetuljo, gori bi pa kmalu izplačevanje zamudili.«

Bilo je že blizu poldneva, ko je končno bilo tudi to končano. Tisti izmed lahkomišelnih, ki so bili med prvimi izplačani, so ga imeli že pošteno pod klobukom, ko so zadnji zapuščali iz-

plačilnico. Mladi svet se je že ves razšel, samo nekaj starejših je še postajalo po ulici, večinoma takih, ki so prišli iz daljne okolice in so vsaj vsak mesec enkrat lahko prišli tukaj vkup z znanci iz drugih vasi.

Gori nad naselbino, v domu za samce se je zaslislala harmonika, z Ojstrega se je razlegalo petje in gori v Studencih se je slišalo prešerno ukanje. Bilo je polindustrijsko, polkmečko nedeljsko opoldne, ki ga pa ni motilo običajno zvonjenje iz cerkvenih zvonikov. Cerkev ni bilo v vsej dolgi dolini. Le kadar so zaveli jugozapadni vetrovi, se je tu in tam slišalo zvonjenje od svetega Marka ali od svete Katarine. Včasih celo iz Trbovelj. A takrat se je vedno reklo: Vreme se bo spremnilo. Nevihita bo.

France je bil čakal pred izklicovalnico in opazoval to zanimivo in novo življenje, dokler ni Janez prišel na red.

»Ga vidiš, kaj, ali ni lepo pisan?« je podražil France, in mu pomolil bankovec za 25 kron pod nos. »No nič ne maraj, prihodnji mesec ga boš tudi ti lahko imel, če boš zdrav. Verjamem, da ni kaj prijetno, takole postopati, gledati in poslušati kako drugim žvenkljajo kronce v žepu, medtem ko moraš sam v žepu kačostiskati. A glavno je, da si dobil že nakupovalno knjižico. Z najpotrebnejšim si preskrbljen. Za danes si pa moj gost.«

Mahnila sta jo po dolini proti kolodvoru.

»Veš, Zavškova Meta mi je obljubila, da me danes obišče. Pojdiva ji naproti.«

Tudi ta dolga, sajasta in ožgana globel je bila danes kakor sveže umita in prerojena. Iz visokih tovarniških dimnikov danes ni puhtel v gostih oblakih težak sajast dim, le tu in tam je iz tenkih cevi sikala sivkasta para. Po cesti se ni bilo treba izogibati težko natovorjenim parizarem, ki so s svojimi širokimi platišči drobili cestni gramoz v siv prah. Tudi ni danes glušeče škripal s premogom natovorjen vlak preko visokega viadukta in po strmim železniškem tiru proti kolodvoru. Človeka v umazani delovni obleki se je le redkokdaj srečalo. Vse je bilo vedrejših lic in praznje oblečeno. Srečavala sta ravno množice ljudi, ki so se vračali od poznega cerkvenega opravila pri trideset uri oddaljeni fari na Dolu. Večina je bila oblečena s posebno knapovsko eleganco: polkmečko, polmesčansko. Pri moških je prevladovala črna barva; kakor da so bili na kakem pogrebu. Ampak k elegantnemu črnemu smokingu, ki bi se lahko pokazal v vsaki mestni plesni dvorani, je knap gotovo nosil svoj neizbežen »žametast lajble«, črn z rožicami, ali zelen ali rdeč, z malimi morskimi polžki mesto gumbov, in s težko srebrno verižico s šmarnimi tolarji, pripeto od enega telovnikovega žepa do drugega. Vratovi so jim tičali v visokih trdo naškrobljenih ovratnikih, ki so se zdeli kakor komat pri konju in je bilo v takem ovratniku nemo goče glavo obračati na levo in desno; če se je hotel ozreti, se je moral okreniti z vsem telesom.

(Dalje prihodnjič.)

gi so bili tudi obsojeni k dolžnosti prijavljanja; ti se morajo vsaki dve uri javiti pri policiji ali žandarmeriji. Kakor med vojno tisti, ki so imeli značko p. v., politično nezaupljivi.

Čehoslovaški zunanji minister Beneš se sestane te dni z rumunskim zunanjim ministrom Titulescom v Košicah, kjer bosta razpravljala o zunanjepolitičnem položaju Male antante. Govori se celo o morebitnem potovanju Beneša v Moskvo, ker so celo češki agrarci sprevideli, da s priznanjem Rusije ne kaže dalje odlašati.

Kraval v praškem parlamentu so izzvali nemško-nacionalni poslanci, ki so očitali nemškim socialnim demokratom izdajstvo nemške narodnosti v Čehoslovaški, ki so jo še leta 1929 čisto drugič šteli pred preganjanjem vlade. Pri tem je prišlo do ostrega prerekanja med obehma skupinama, fizično razračunavanja se pa ostali poslanci preprečili.

Hitler sanira socialno zavarovanje. Nemška vlada je sklenila na predlog ministrstva dela, da naj se sanirajo invalidsko, nameščensko in rudarsko zavarovanje s tem, da se zvišajo prispevki in znižajo podpore. To ni umetnost! Umetnost za fašizem bi pa bila, če bi morala bogata javnost kaj prispevati za tiste, ki jih je v življenju, dokler so delali, izžemala.

Doktorski naslov je razveljavila nemška vlada raznim zdravnikom in pravnikom, ki so nasprotniki nacionalnega socializma.

Rusija je dovolila za nekatere svoje zvezne dežele svobodno trgovino z žitom. Dovolila je to svobodno onim pokrajinam, ki so v redu prispevale državi pripadajočo kvantiteto žita.

Bitka med policijo in kmeti, ki je cel dan trajala, se je vršila prošli teden v Marylandu (USA). Policija je hotela vloviti 4 agitatorje, ki so hujskali kmete proti vladi. Kmetje so se pa za svoje simpatizerje zavzeli in se s policijo spopadli s strelnim orožjem, radi česar je na obeh straneh precej ranjenih. Ker policija kmetov, ki od vseh strani dero skupaj, ni mogla obvladati, je bila poslana nad vstaške kmete redna vojska.

Ljubljana

Otvoritev delavske šole bo v sredo, 13. decembra t. l. ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani Delavske zbornice. Predaval bo s. dr. **Henrik Tuma o fašizmu.** Predavatelj bo iz črpnno obravnaval vso snov, razložil bo nastanek in razvoj italijanskega fašizma, nemškega narodnega socializma, ideologijo fašizma, korporacije itd. Ta snov se bo obravnavala gotovo na treh večerih 13., 20. in 27. decembra. Pridite vsi, ki ste že lani obiskovali šolo in pripeljte še druge!

Oton Župančičev »Ciciban« na odru »Svobode«. V nedeljo, 10. decembra 1933, ob 4. uri popoldne bo otroški oder »Svobode« v Ljubljani uprizoril v uniojski dvorani eno izmed najlepših otroških pesemskih zbirk, z imenom »Ciciban«. Dramatičen odsek ljubljanske »Svobode« hodi vztrajno nova pota v umetniškem in proletarskem oblikovanju. Pokazal je že več posrečenih novosti. Naj omenimo samo »Hlapca Jerneja in njegovo pravico« ter »Hlapce«, ki so bile podane popolnoma drugače, kakor jih podaja takozvana »umetnost radi umetnosti«. Že lani je otroški oder »Svobode« dal »Cicibana« v ljubljanskem gledališču. Letos ga je prenovil in preuredil, izboljšal, vložil nove lepote, oskrbel lepo glasbo, da bo ta otroška revija ranjane otrok-igrancev in obenem spremljana z našlasc za to prirejeno glasbo. Tudi ansambl otroškega odra »Svobode« se je od lanskega leta znatno zvečal. Lani je bilo 18 solo-uločih, letos pa že kar 34. Očetje in matere — proletarci in proletarke, pripeljte svoje otroke, da se razvedre, razigravajo in nasmejajo. Cene sedežev so po 20, 18, 16, 14, 12, 10, 8, 6, 4 Din, stojšča 3 Din. Nizke torej, samo toliko, da se krijejo stroški. Vstopnice se dobivajo v pisarni Strokovne komisije.

Litija

»Svoboda« priredi v nedeljo, dne 10. decembra 1933 skoptično predavanje o temi »Racionalizacija dela in delavstvo«. Predaval bo s. Cerkvenik iz Ljubljane. Začetek točno ob 7. uri zvečer v dvorani s. Franceta Cerarja. Sodrugi, sodružice, udeležite se ga še v večjem številu, kakor ste se prvega predavanja. S seboj pripeljite Vaše prijatelje in znanke. Vstopnine ni. — Družnost!

Zopet krasna zmaga odpuščenih železničarjev pred sodiščem

Čanžek Andrej in Lekš A. morata dobiti pokojnino.

Naši javnosti je še v živem spominu velikanski proces, ki se je vršil leta 1930 proti šestim železničarjem delavnice drž. železnice v Mariboru. Andreju Čanžku, bivšemu občinskemu svetniku in tovarišem, ki jih je ovadil konfident Ivan Pečnik. Kakor znano, je Pečnik takrat pravil nekemu tovarišu med vožnjo na lokomotivi, da radi te ovadbe ne bo več dolgo nosil črno suknjo, ampak si jo bo zboljšal z belo. Pred sodiščem v Mariboru in tudi pred najvišjim sodiščem v Zagrebu pa so bili železničarji oproščeni vsake krivde in kazni.

Ostalim železničarjem, Andreju Čanžku, Lekšu in Reberniku, pa uprava ni hotela izplačati niti pokojnine, takozvane »provizije« iz provizijskega fonda, v kateri

rega so vsi plačevali že nad 10 let predpisane prispevke, bili pa so v službi Čanžek 15 let, Lekš in Rebernik pa po 22 let.

Ko so bile odbite vse tozadevne prošnje v Mariboru, Ljubljani in Beogradu, sta se končno Čanžek in Lekš odločila za sodno pot in sta vložila letos po odvetniku dr. Avg. Reismanu proti Državnemu zakladu pri sodišču v Ljubljani tožbo na plačilo pokojnine. Ta teden so prispele iz Ljubljane

sodbe,

s katerimi se Državni sklad obsoja, da mora Čanžku in Lekšu, ki sta že več let brezposelna in živita v največji bedi z robinami, plačati pokojnino od odpusta naprej, t. j. od 12. marca 1930 dalje.

Zlato naše hrane „Pekate“

Makaroni, spageti in juhine zakuhe.

Ljudje brez prepričanja. Sodr. urednik! Bodi tako prijazen in povej nam, kako naj bi imenovali človeka, ki je skozi desetletja zagovarjal najčistejši socializem, ki pa sedaj iz strahu pred železno peto izjavlja na obnem zboru meščanske politične stranke, da je z vstopom v njo šele prišel na pravo pot spoznanja. — **Odgovor uredništva:** Mi bi takemu človeku rekli »kameleon«, ki lahko vedno barvo spreminja. Kako pravi Cankar v »Hlapcih«: »Brata bi izdal, zoper očeta bi pričal in mater bi zatajil!«

Maribor

Vso našo delavsko javnost opozarjamo na prireditev dramatične sekcije »Svobode« v počastitev spomina 15 letnice smrti našega največjega pisatelja Ivana Cankarja, ki bo v soboto, dne 16. decembra v tukajšnjem Narodnem gledališču. Upričilo se bo odrsko delo Ivana Cankarja »Hlapci« in kolektivna drama (po Delaku) »Hlapec Jernej«. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnice se bodo dobile v predprodaji. Vsi agitirajmo za čim večjo udeležbo!

Lepo uspela predavanja in diskusijske večere prireja v tej sezoni naša delavska kulturna organizacija »Svoboda«. Prejšnjo sredo je bil zelo dobro obiskan diskusijski večer, ki ga je vodil s. Eržen. Razpravljalo se je o stališču žene v družbi in družini. Diskusije se je udeležilo mnogo sodružic in sodrugov, ki so živahno posegali v debato. Diskusija o tem vprašanju se bo nadaljevala na enem izmed prihodnjih večerov. — **Minulo sredo** pa je predaval s. Petejan o »Delavskem gibanju v Italiji pred zmago fašizma«. Predavatelj, ki izborna pozna razvoj italijanskega delavskega gibanja, je na lahko razumljiv način orisal boje in mentaliteto italijanskega delavstva, zlasti pa prikazal tudi vzroke, ki so pripomogli fašizmu do zmage. Poslušalci, ki so do zadnjega kotečka napolnili dvorano, so z vidnim zanimanjem sledili govoru s. Petejana. Ob zaključku predavanja je žel predavatelj za svoja izvajanja dolgotrajno odobravanje. **Prihodnje predavanje** se bo vršilo v sredo, dne 13. t. m., in sicer bo predaval s. prof. Teplý o »Ivanu Cankarju«. **Žena in vzgoja.** Zveza delavskih žen in deklet v Mariboru priredi v petek, dne 12. t. m., v dvorani Delavske zbornice, Sodobna ulica 9-II, predavanje. Predmet predavanja bo »Žena in vzgoja«. Predavala bo Milica Stupanova. Začetek ob 20. uri. — Vstopnine ni.

Smrtna kosa. V tukajšnji splošni bolnici je preminul v torek, dne 5. t. m., mestni gradbeni nadsvetnik inž. Albin Černe. Pogreb pokojnika se bo vršil v petek, dne 8. t. m. ob 15. uri iz mrtvašnice na mestno pokopališče na Pobrežju.

Narodno gledališče v Mariboru. Petek, dne 8. decembra ob 15. uri: »Voda«, znižane cene. — Petek, dne 8. decembra ob 20. uri: »Orlov«, gostovanje g. Djuke Trbuhoviča. — Sobota, dne 9. dec. ob 20. uri: »Orlov«, Ab. B. Gostovanje g. Djuke Trbuhoviča.

Ceste pometajo v Mariboru. Za avtomobili se dvigajo oblaki prahu kakor sredi poletja, pa je prišla na Aleksandrovo cesto četa pometalcev, ki pometajo novi tlak, na katerega so še pred kratkim debelo nasipali peska.

Mežiška dolina

Socialni tečaj. Ker bodo v nedeljo, dne 10. decembra, vsi predavatelji iz Maribora zadržani, se ta dan socialni tečaj v Črni in Prevaljah ne bo vršil. Prosimo sodruge v obeh krajih, da o tem obveste vse udele-

žence tečaja. Tečaj se bo nadaljeval v nedeljo, dne 17. decembra v Črni in Prevaljah.

Trbovlje

Grožnje z redukcijami. Sedaj ob pričetku zime, ko ima TPD največji odjem premoga, se širijo nerazumljive govornice, da se bo ponovno izvršila občutna redukcija rudarjev v Trbovljah. Te govornice širijo posebno po jamah. Navadno se slišijo besede: »Ako ne boš dovolj priden, si lahko reduciran, ker jih bo 160 reduciranih.« Ali pa: »Kateri ne bo dovolj leistal«, pride pri predstoječi redukciji na listo, ker jih bo 250 reduciranih« itd. Potrebno bi bilo vedeti, odkod imajo gospodje te informacije. Ali so te govornice na podlagi izjav merodajnih faktorjev utemeljene ali ne. Ako niso utemeljene, potem govore ti gospodje na svojo pest, in jim služijo grožnje z redukcijami za priganjaški sistem. Ako se bo v bodoče res izvajala redukcija pri rudniku, še s tem ni potrebno begati rudarje mesece v naprej, ker je še precejšnje število delavcev, ki so bili pri prejšnjih redukcijah označeni kot »nenadomestljivi« in ki imajo toliko posestva, da bi se vsaj za časa krize preživljali od njih. Zavedati bi se pač morali vsi tisti, ki imajo dobre mesečne plače in ne občutijo krize in ne pomanjkanja, da če delavec-rudar ne bo zaposlen, bodo tudi oni pri rudniku odveč.

Anonimnemu dopisniku. Pisca anonimnega dopisa, ki je bil naslovljen na mene, imenujem prostosko podlega strahopetca, ker se ga ni upal podpisati in ker se ga tudi ni upal nasloviti na tistega, katerega v dopisu podlo napada. Podla in strahopetna kreatura si v svoji omejenosti domišlja, da bom jaz sodruga, ki ga imenuje v anonimnem dopisu, omalovala. Propalce, klečaplazci, izdajalci, podleži in strahopetci pošiljajo denuncijantska anonimna pisma in temu izmečku pripada tudi pisec, ki mi je poslal anonimni dopis. — Trbovlje, dne 6. decembra 1933. Pilberšek Franc.

Jesenice

»Delavska Politika« v vsako delavsko hišo! Jasnó je, da je vsakomur potreben jasen vodnik in učitelj. Kdo pa naj bo tak vodnik, na katerega se lahko zanesemo in kateremu lahko zaupamo? Vsekakor pač oni, ki nam je najbližji! In to je naš delavski časopis, ki naj bo za delavca edino merodajni vodnik in glasnik njegovih teženj in ciljev, njegovih zahtev in pritožb. Vedno naj bo njegov napadalec oz. vodja v napadu, pa tudi vodja pri obrambi. Zaradi tega je dolžnost vsakega delavca, da se naroči na svoj lastni list. Na Jesenicah to lahko storite pri svojih zaupnikih in pri upravi v Delavskem domu na Savi. Poleg tega je potrebno tudi še nekaj: Vsak obrtnik, ki ga naši delavci podpirajo, naj bo naročen na delavski časopis in naj ga nudi v svojem lokalni bralcem in gostom na razpolago. Zahtevajte v vsaki brivnici, v vsaki gostilni, sploh povsod, kamor pridete in kjer lahko kaj zahtevate:

Vaš lasten časopis!

Čim bolj se bo ta časopis razširil, tem večji vpliv bo imel, tem več bo njegova beseda zalegla — in če bo

Proč z zastarelimi metodami, proč s škodljivimi sredstvi! Persil, to odlično pralno sredstvo, ki ga uporablja že milijon gospodinj, Vas reši skrbi za pranje in prekomernih naporov. Persil Vam pripravi vedno obilo veselja s snežnobelim in svežduhtečim perilom, katerega Vam tudi izredno ohrani.

njegov vpliv večji, bo Vaš tudi in če bo njegova beseda upoštevana, bo Vaša tudi. V decembru mesecu je treba pokazati, kaj jeseniško delavstvo zmore. Na plan!

Potreba po preureditvi pokopališkega reda. Dogodki, ki so se odigrali neposredno pred pokopom našega pok. sodruga Antona Zugwitza, so pokazali, kako nujno potrebna je preureditev pokopališkega reda na Jesenicah. Dosledna svetovnemu naziranju in željam svojega sopraga, je pokojnikova žena odklonila cerkveni pogreb pokojnika. Za take pokopance pa je na Jesenicah določena zaenkrat krpa sveta ob zidu za križem. Tu je želela vdova dva prostora, kar pa ji je bilo z izgovorom na premajhen prostor od obč. organov odklonjeno. Zaradi tega je kupila dva prostora na tkzv. blagoslovljenem svetu, za kar je dobila od mestnega županstva potrdilo, da sta ta dva prostora njena last za 50 let in lahko z njima razpolaga. In to potem, ko je županstvo o tej stvari izrecno vprašalo za mnenje svojega pravnega zastopnika. Druga dne je pa župan to izjavo preklical in izjavil, da bo dal že izkopani grob zasuti, češ, da se mora ukloniti pokopališkemu redu in pisni zahtevi g. župnika, da s pokopališčem razpolaga župni urad, ki bi pri takem pokopu moral uporabiti tozadevne predpise in na novo posvetiti celo pokopališče po škofu. Če bi pametnejša stranka, t. j. vdova, ne odnehala, bi se morda razvila tu pravda zaradi motenja posesti, potem bi sledila morda ponovna posvetitev pokopališča in še kaj. Jasnó pa je pri vsem čudno postopanje in disorientiranost lastnika pokopališča in pa nevezdržnost takih razmer. Zaradi tega bo treba, da se to pokopališče, če je res občinsko, tudi za tako napravi. Ali naj se povsem sekularizira in naj — katoliška in druge cerkve — če hočejo posvetijo vsak svoj grob sproti, tako da ne bo na pokopališču nikakih razlik med pristaši posameznih veroizpovedi, ali pa naj se — če bi ono prvo, edino pravo, stališče ne prodrlo — razdeli pokopališče na posamezne četrti in te četrti naj se dodelijo posameznim religijam. Pokopališče je dovolj veliko in res ni treba, da bi bila polovica pokopališča prazna, druga polovica pa vse — razen ozke krpe ob zidu — pridržana eni sami, pa naj bo to katerikoli religiji. Zakaj je treba imeti mesta za mrtve drugih ver samo ob zidu na ozki krpi? Sicer so ob zidu navadno grobnice imetnikov, toda dajmo vsakomur možnost izbire. Za mrtve je to pač povsem postranskega pomena, toda žali se čut preostalih in pieteta do pokojnikov. Na občinskem pokopališču naj imajo vsi občani in vsi stanovalci enake pravice, kakor imajo do občine enake dolžnosti, ki se po religijah prav nič ne menjajo. Občinsko pokopališče naj se napravi res za občinsko, in posamezni grobovi pa naj se ureja po okusih posameznikov. Občinski upravi, ki trdi o sebi, da je svobodomiselná, naj bo to ena prvih nalog. — Mimogrede omenjamo tu, da je nastala pri poročilu o pogrebu pok. s. Zugwitza majhna netočnost. S. Toman je končal svoj govor z besedami: »Ker si se odrekel cerkvenemu blagoslovu, te blagoslovljamo mi vsi, ki verujemo v bodočnost in napredek človeštva.« Po našem prvotnem poročilu bi pa izhajalo, da je s. Zugwitz tak blagoslov odrekel kdo drugi. Sicer so si pa to napako lahko čitatelji popravili iz logičnih posledic vsega ostalega kar sami.

Na robu Sahare se imenuje kulturni zvočni vefilim UFE, ki ga bo predvajal Kino Radio v petek ob 3. uri popoldne in ob 8. uri zvečer po nalogu Podmladka Rdečega križa na Jesenicah. Krasni vefilim si oglejte vsi.

Kino Radio bo predvajal v soboto, dne 9. t. m. in v nedeljo, dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne) tonfilmsko opereto UFE Ronny s Kátho v. Nagy in Willyjem Fritschem v glavnih vlogah.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon števil. 2324.

Ako hočete biti nacionalni — bodite tudi socialni!

Danes, ko se tolikokrat povdarja beseda »nacionalen«, posebno med našo rudarsko inteligenco, je prav na mestu, da se s tem vprašanjem nekoliko bolj pobavimo.

Res je, da narod, ki nima svoje narodne zavesti, tudi nima bodočnosti. V tem smo si menda edini vsi, ki imamo čut in spoštovanje do svojega materinega jezika. Zato nas je zelo bolelo, če se je naše slovenske delavce v preteklosti od strani tujerodnega uradništva in pazništva radi tega preziralo.

No, sedaj pa, ko so tisti časi minuli, ko smo dočakali, da vsaj v rudarski stroki prevladuje naše slovensko uradništvo, smo si mislili, da bo tudi za naše delavstvo nastopila nova boljša doba. Ali žal, varali smo se. Kapital je ostal isti kot je bil, to se prav: nemški, angleški, francoski itd., kateremu služi sedaj naše slovensko uradništvo prav tako zvesto kakor prej nemško.

Za delavca se torej ni nič drugega spremenilo kakor to, da ga je prej nemški uradnik po nemško priganjal, sedaj ga pa slovenski, kar še bolj boli. Bič se torej ni spremenil, pač pa roke, ki ga držijo.

Ker pa vidimo, da se ravno z nacionalne strani tako rado povdarja socialno pravičnost v časopisju in besedah, bi želeli, da bi v interesu našega narodnega delavstva imelo naše uradništvo v praktičnem primeru več socialnega čuvstva do svojih sorodnikov, kakor ga pa danes nekateri imajo. Zakaj ne zdi se nam pravično, če n. pr. en inženir delavca zato preganja, ker si ta upa javno izpovedati svoje prepričanje. Ne smatramo za potrebno, če zopet kakšen drug inženir polaga več pažnje na svojo čast, kakor pa mogoče na varnost delavca. In zopet drugi dajejo delavstvu izjave v podpis, potem katerih se kršijo pravice le-teh poslednjih.

To smo smatrali za potrebno, da javno povemo, ne z namenom, da bi koga žalili, temveč zgolj z željo, da bodo dotični, ki se bodo čutili prizadeti, spoznali, da so na nepravni poti, če mislijo, da se s službo mednarodnemu kapitalu in obenem s povdarjanjem nacionalnih gesel rešujejo tudi socialni problemi človeštva.

Tu narodni socialisti zgrabite; tu uveljavite načelo socialne pravičnosti!

Gospodarska poročila in novice

Zlato iz piva!

Nedavno je imela svoj občni zbor Smichovska delniška pivovarna v Pragi in bilančno poročilo, ki ga je predložil upravni svet temu občenemu zboru. Je pokazalo 12,8 milijonov Kč ali 25 milijonov Din čistega dobička. To je sicer za 1,5 milijona Kč manj kakor leto dni prej, vendar še vedno ogromno. Ta dobiček bo razdeljen takole: Kč 7.800.000 za dividende (t. j. Kč. 1.300 na eno delnico, lani isto plus Kč 200 bonusa), upravni in nadzorni svet dobi Kč 1.397.490,45 tantijem, pokojninski sklad dobi 200.000 Kč, 500.000 Kč dobi podporni sklad, 400.000.— Kč dobi delavstvo kot izredno bilančno darilo (primerjajmo z dividendami in tantijemami!), 80.000 Kč pojde za dobrodelne svrhe, 200.000.— Kč dobe praški brezposelni, 50.000.— Kč brezposelni obmejni prebivalci, 200.000.— Kč dobi vojno ministrstvo za nakup šolskega letala

in 2.000.000.— Kč bo uporabljenih za pravo in nabavo novih strojev v podjetju. Ostanek v znesku 3.815.961 Kč pojde na novi račun. Delavec, prečitaj in premisli. Je res povsod kriza?

Zasebni trgovci med seboj. Konkurenca se je dandanes že tako razpasla, da ni čudo, če trgovci sami že ne vedo več, kako bi jo pobijali. Prva tarča so jim vedno delavske in nameštenske konz. zadruge, kajti dobro vedo, da je delavec zanje najboljši odjemalec. Zdaj so pa začeli napadati ponekod tudi lastne vrste. Tkzv. trgovine z enotnimi cenami so jim na poti. V CSR zahtevajo zdaj, da se za take trgovine, ki so prav tako zasebno-kapitalistične kakor one druge, poviša davek... Kaj ni to zanimivo, da se kdaj tudi volkovi stepejo med seboj? — S—s.

Ruše

Proslava 15 letnice smrti Ivana Cankarja se bo vršila v nedeljo, dne 10. t. m., v Sokolskem domu. Dramatični odsek mariborske »Svobode« bo uprizoril Cankarjevo orodsko delo »Hlapce« in kolektivno dramo (po Delaku) »Hlapec Jernej«. Vsi zavodni delavci in delavke, pa tudi vsi iskreni častilci Ivana Cankarja so vabljeni, da se v čim obilnejšem številu udeležijo prireditve. Pričetek ob 4. uri popoldne. Vstopnice se dobe v predprodaji.

Skrajšani delovnik v tovarni za dušik. Gospodarska kriza, katere breme mora v pretežni večini nositi delavstvo, prihaja v zimskem času tembolj do izraza, ker ta čas težko pritiska na posameznika in ravno v zimskem času pride vsa bridkost do izraza. Tudi v tovarni za dušik v Rušah je pritisnila »kriza«, da je nastal zastoj. Vodstvo tovarne je sporočilo, da so naročila skoraj popolnoma prenehala, skladišča pa da so do vrha polna. Radi tega se je odločilo, da bo eno peč ustavilo. S tem bi bilo prizadetih čez 60 delavcev. Grozila je redukcija, torej beda in glad tistim, ki so garali v največji vročini pri težkem in nezdruženem delu, sedaj, v sredi zime, pa hajd na cesto. — Ker pa je delavstvo solidarno in razume, kaj pomeni beda, je sklenilo, da stavi vodstvo tovarne zahtevo, da nobenega delavca ne odpusti, pri tem pa se je solidarno izreklo za skrajšanje delovnika po 2 uri dnevno. Ravnanje vodstva je predlog delavstva sprejelo ter je s tem preprečena redukcija, omiljena je beda za tiste, ki bi jo najhujše čutili. Čut solidarnosti je

zmagal in sedaj nosijo breme krize vsi delavci enako, vsi enako čutijo bedo.

Sladki vrh

Rdeča je zmagala. Volitve v Delavsko zbornico so za nami in nič več se ne vozijo »plavi« generali v avtobusih iz Maribora na Sladki vrh. Ostal je samo grenki spomin na tiste razburljive čase, ko je gospod Jakopc začel svoje izvenšolsko delovanje s tem, da je zapisoval delavce in delavke med »ta plave«. Potem so še tudi v časopisih pisali, da je plavih vpisanih že 106, a rdeči blagajnik ima baš še samo 4 člane. Potem so gospod Jakopc še naprej pridno agitirali in smo torej mislili, da bo dobila plava lista g. Jakopca pri volitvah najmanj 200 glasov. A glej, plave legitimacije so kopnele do volitev hujše, kakor pomladanski sneg. Najbrže jih je vse odnesla Mura proti Čmureku, kajti pri volitvah so dobili tisti štirje člani rdečega blagajnika toliko mladih, da je padlo v rdečo skrinjico 63 glasov, v plavo pa niti 200, niti tistih zapisanih 106, ampak samo 53, torej še za 10 manj kakor rdeči. Tudi beli so dobili 51 glasov. Rdeči so torej dobili največ glasov.

Delavci s Sladkega vrha.

Vse, kar cabite za pisarne, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Kulturni pregled

Narodno gledališče v Ljubljani. Drama.

Miroslav Krleža: V agoniji. Videli sem njegov bič, ki je bičal hinavščino srednje meščanske družbe z imenom »Glembajevi«. Moč in sila Krleževih dram se da samo videti in občutiti. Drama »V agoniji« je del velikega cikla o Glembajevih, ki obsega poleg drugega tudi tri drame. Dasi takorekoč ciklus, je vsako delo zase popolnoma samostojno, le rodoslovne vezi jih vežejo.

Režiral je dramo »V agoniji« priznani režiser velikega slovesa. Gavella kot gost. On je eden izmed plodovitih vzgojiteljev slovenske gledališke umetnosti in drama »V agoniji« je bila skrbno, umetniško in tako živo uprizorjena, da sem pozabil na gledališče in se mi je zdelo, da sem priča vsej tisti agoniji današnje človeške družbe. Nekdo je rekel za meno, da je preveč žalostno in bi bilo lepše, če bi se videlo vsaj malo svetlobe, ki bi kazalo pot iz prepada. Hm, sem si mislil: Poti človeštvu iz takega prepada ni. Rešitev le, če se spremeni cesta, po kateri hodi. Igralci so bili na svoji umetniški višini.

Miroslav Feldmann: »Zajec.« To je tragikomedija s fronte. O fronti in o vojni je že toliko napisanega, da je že človeku nekako odveč. Kajti v kljub vsem grozotam, se vrše razorožitvene konference, se povsod oborožujejo, na kakšnem delu zemeljske oble se še vedno koljejo, Hitler

ropota s kanoni, Mussolini z aeroplani in mladina po veliki večini sanja o junaštvu na bojnih poljanah. — Takšne misli so se mi pojavljale, ko sem šel, da vidim »Zajec«, tragikomedijo, kakor so rekli, na fronti — odru. Režiral je prof. Šest. On ima rad hudomušnosti. In »Zajec« je hudomušna reč v 6. dejanjih, ki jo je napisal priznan pisatelj mlajše frontne generacije in takorekoč dal glavnega junaka zajca. Gledališče je bilo polno in komedija je dosegla lep uspeh. Dogodivščine te komedije so žarki tistih človeških, da se tako izrazim, malenkosti, ki so zraščene s človeško duševnostjo, ki so vedno z njim, a so tako majhne, da ne prihajajo v kronike. Vkljub temu pa govore o zločinu vojne, o človeški duši, kakršna je v trenutkih živčne napetosti. Stotnik Doring je bil častnik stare garde, krut in strahujoč. Feldmann, vojak-človek s ponosom človeka, je odpel stotniku bluzo, nič se ni bal, in tako je razgalil prsa trdemu poveljniku pred domobranci in s tem dušo pred vsem svetom: dušo, ki je bila majhna, siromašna, vsega pomilovanja vredna, kakršne so pač duše v ljudeh, ki si domišljujejo, da so nekaj, pa najsibodo potem v uniformi ali v civilni obleki.

(Dalje prihodnjič.)

Delavci in nameštenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

PERJE

sivo, čehano, kg 25.—
Polpuh beli, kg 95.—
Puh sivi, kg 100.—
Puh beli, najfinejši kg 220.—
vse kemično čiščeno!

Eksportna hiša „Luna“, Maribor

Vozički za lutke

komad od
Din 75.—,
Din 100.—,
Din 140.—.

Eksportna hiša Luna

Maribor, Aleksandrova c. 13

Ročne torbice

listnice, denarnice itd. v veliki izbiri po nizkih cenah priporoča

IVAN KRAVOS
Aleksandrova cesta števil. 13

Finl

Double

od Din 58.— naprej, samo v

Trpinovem tekstilnem bazarju

Maribor

Vetrinjska ulica št. 15

Nalagajte svoje prihranke v Starjeski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg števil. 6.

Gugalni konji

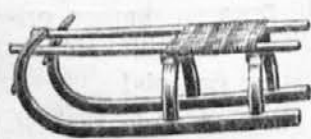
komad od
Din 85.— do
Din 100.—

Eksportna hiša Luna

Maribor, Aleksandrova c. 13

SANKE

najboljše kvalitete
enosedežne . . . Din 65.—
dvosedežne . . . Din 85.—
trisedežne . . . Din 95.—

Eksportna hiša Luna

Maribor, Aleksandrova c. 13

Mi varujemo Vaše zdravje!

Naši

zajamčeno

nepremočljivi

HUBERTUSI

varujejo Vas pred dežjem in mrazom.

TIVAR-OBLEKE.